

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-27>

УДК 911.3:338(477.81)

АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПОЛЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ANALYSIS OF TOURIST ATTRACTIVENESS OF POLIANSKA TERRITORIAL COMMUNITY OF THE TRANSCARPATHIAN REGION

Габчак Наталія Францівна

кандидат географічних наук, доцент,
Державний вищий навчальний заклад
"Ужгородський національний університет"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5549-7793>

Габчак Станіслав Євгенійович

аспірант,
Державний вищий навчальний заклад
"Ужгородський національний університет"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7067-5732>

Habchak Natalia, Habchak Stanislav

State University "Uzhhorod National University"

Стаття присвячена дослідженню розвитку туризму в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), зокрема в Полянській ОТГ Закарпатської області. Основна увага приділяється особливостям формування туристичної привабливості цієї громади. Проаналізовані роботи українських вчених з даної теми, визначена роль ОТГ у соціально-економічному житті країни та регіону. Розглянуто Регіональну стратегію розвитку Закарпатської області на 2021–2027 роки та визначено пріоритети в розвитку туризму. Встановлено, що природний і історико-культурний потенціал території є ключовими для розвитку туризму в громадах. Проведено аналіз туристичного потенціалу Полянської ОТГ та можливостей його використання в туристичній сфері. Виокремлені основні чинники, які стримують розвиток внутрішнього туризму, та надані рекомендації для підвищення туристичної привабливості досліджуваної території. Доведено, що розвиток туризму є пріоритетним напрямом для даного регіону. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи пізнання, індукції та дедукції, аналізу та синтезу.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, природний та історико-культурний потенціал, туристична привабливість, внутрішній туризм, місцеве самоврядування, інвестиційні проекти.

Administrative-territorial reform in Ukraine and the development of united territorial communities (UTCs) are important for the promotion of tourism. This is especially true for rural areas, where tourism can become a key development factor. The tourism industry contributes to the creation of new jobs, improve the living standards of local residents and enhance rural development. Currently, UTCs can take advantage of new opportunities, receive additional financial resources and powers, and improve management. At the present stage an important task for the Polianska United Territorial Community of the Transcarpathian region is the implementation of natural, historical and cultural potential, which is a key area of work of the department on foreign economic activity in the context of European integration of the Carpathian region. The purpose of the study is to analyze and substantiate the main aspects of the formation of the tourist attractiveness of Polianska UTC and the possibilities of their practical use. Local communities play a key role in creating a stable and growing socio-economic environment, which contributes to improving the quality of life of residents and the development of territories as a whole. According to the Regional Development Strategy of the Transcarpathian Region for 2021–2027, one of the priority areas is the development of tourism and resort and recreational infrastructure, as well as ensuring spatial harmony and environmental protection. Polianska UTC is noted as one of the five most developed united territorial communities due to the development of

medical and health tourism. Sanatoriums such as «Poliana», «Sunny Transcarpathia», «Crystal Spring», «Flower of the Mountain Valley (Kvitka Polonyny)», Transcarpathian health complex «Sunny (Soniachnyi)» and others that use mineral springs such as «Borjomi» operate successfully on its territory. In addition to medical and health tourism, our research also shows the prospects for the development of sports tourism in this region. In order to maximize the potential in this area, recommendations should include: 1) development of infrastructure for ski tourism; 2) development of cycling tourism; 3) active marketing and promotional activities; 4) attracting international partners. It is also necessary to focus on the environmental approach, in particular, on the implementation of the principles of sustainable development, which will help preserve natural resources and the ecological balance. It is important to organize campaigns to raise awareness about the importance of environmental protection among tourists and local residents. In this context, the role of united territorial communities in ensuring the interests of citizens in all aspects of life, including tourism, should be decisive.

Keywords: united territorial communities, natural and historical-cultural potential, tourist attractiveness, domestic tourism, local self-government, sustainable development.

Постановка проблеми. Розробка та запровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні з 2015 року була важливим кроком у напрямку модернізації системи управління та покращення умов життя населення. Основні аспекти цієї реформи і її наслідки можна визначити наступним чином: 1) децентралізація влади, тобто зміцнення ролі місцевого самоврядування шляхом передачі більш широких повноважень та ресурсів на місцевий рівень; 2) географічні корекції так як реформа передбачала розгляд і оптимізацію географічних меж адміністративних одиниць з урахуванням сучасних соціо-економічних реалій та потреб громад; 3) гармонізація з міжнародними стандартами, де важливим аспектом було наближення української системи адміністративного устрою до міжнародних стандартів та практик, що сприяло підвищенню прозорості та ефективності управління; 4) фінансове забезпечення – збільшення фінансового потенціалу місцевих угруповань через перегляд міжбюджетних відносин та розподіл доходів, що сприяло збільшенню їхньої самостійності та здатності до розвитку; 5) створення ефективної системи управління, яка б сприяла розвитку країни в цілому та підвищенню якості життя населення в усіх регіонах.

Завершення реформи в липні 2020 року відкрило новий етап у розвитку українського суспільства, однак важливо продовжувати моніторити та підтримувати цей процес для досягнення повноцінних результатів і викликів, що стоять перед країною.

Актуальність дослідження полягає в тому, що для створення туристичної привабливості територіальних громад необхідно акцентувати увагу на розвитку їхніх територій, перетворюючи їх у туристичні центри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці, експерти та фахівці у

галузі туризму детально досліджують та аналізують різні аспекти туристичної привабливості територіальних громад. Вони вивчають потенціал туристичних ресурсів, вплив інфраструктури на привабливість регіонів, а також роль культурної спадщини та природних унікальностей у створенні привабливих туристичних напрямків. До прикладу, Н. В. Мішина виокремлює територіальні громади як самодостатню одиницю – елемент системи місцевого самоврядування. У зв'язку з чим представляється вірним вести мову про те, що територіальні громади об'єднуються для здійснення місцевого самоврядування та оптимізації публічного управління – надання адміністративних, освітніх, медичних, туристичних, інших послуг [5]. В. П. Олексюк аналізує структуру повноважень територіальних громад в адміністративно-правових відносинах, яка визначається складною організацією побудови місцевого самоврядування в Україні [6]. Н. Я. Лепіш вважає, що об'єднана територіальна громада – це громада, що має реальну здатність забезпечувати з допомогою органів місцевого самоврядування (а в умовах воєнного стану військових адміністрацій) своїм мешканцям якісний рівень соціальних та адміністративних послуг. Зокрема, освіти і культури, охорони здоров'я і соціального забезпечення, житлово-комунального господарства та туризму, а також благоустрою населеного пункту з урахуванням нового механізму фінансово-економічного забезпечення, що зумовлює накопичення і раціональне використання цих ресурсів на локальному рівні [4]. О. Альбещенко обговорює перспективи розвитку об'єднаних територіальних громад як значущих туристичних напрямків і підкреслює, що у процесі створення туристичних напрямків на основі об'єднаних територіальних громад слід враховувати, що ці напрямки представляють собою географічні

простори, призначені для відвідування конкретними категоріями туристів [1]. Н. Паньків пропонує використовувати соціально-економічний підхід для розроблення стратегій сталого розвитку туризму в територіальних громадах. Вона зазначає, що ефективність цього підходу полягає у застосуванні відповідних механізмів на рівні місцевих органів влади для контролю за їх реалізацією. Це сприятиме розвитку туризму у територіальних громадах і дозволить регіонам максимально реалізувати свій туристичний потенціал на основі принципів сталого розвитку [8]. Чіткий аналіз щодо формування туристичної привабливості територіальної громади подано в основі праці І. Буднікевич, І. Гавриш та І. Крупенна, де вони аналізують методи підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону, зазначаючи, що для розробки стратегічної регіональної програми розвитку туризму і вибору інструментів для її впровадження критично важливо застосовувати маркетинговий підхід. Цей підхід визначає туристично-рекреаційну привабливість територіальних громад через стійкі уявлення та враження туристів або відпочиваючих щодо умов, властивостей, уподобань, характеристик, можливостей та обмежень, які дозволяють використовувати територію для туристичних, оздоровчих та пізнавальних цілей і формують ставлення цільової аудиторії до конкретних територіальних громад [2].

Вищезгадані науковці акцентують увагу на зацікавленості новостворених об'єднаних територіальних громад у розвитку туризму та формуванні туристичних продуктів, які привернуть увагу туристів і спрямовані на досягнення конкурентоспроможності українського туризму у довгостроковій перспективі. Адже, спроможна територіальна громада – це громада, у якій місцеві ресурси для наповнення бюджету, інфраструктурні можливості та кадровий потенціал є достатніми для ефективного вирішення питань місцевого значення органами місцевого самоврядування, які передбачені законодавством та відповідають інтересам мешканців громади [3].

Постановка завдання (мета). Мета статті полягає в аналізі та обґрунтуванні специфічних аспектів формування туристичної привабливості Полянської ОТГ Закарпатської області з практичної точки зору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єднані територіальні громади в Україні дійсно відіграють ключову роль у соціально-економічному житті країни, особливо

на місцевому рівні. Ось деякі аспекти, які підтверджують їх важливість:

1) розвиток інфраструктури – відповідають за планування та розвиток інфраструктури на своїй території, такої як дороги, водопостачання, освітні та медичні заклади. Вони можуть залучати інвестиції та координувати проекти з розвитку, що сприяє покращенню життя мешканців;

2) місцеві послуги і програми – надають різні місцеві послуги, включаючи соціальні програми, культурні і спортивні заходи, які сприяють соціальному розвитку та інтеграції громад;

3) економічний розвиток – створюють сприятливі умови для розвитку місцевої економіки, привертаючи інвесторів та підтримуючи малий і середній бізнес, особливо це важливо для сфери обслуговування, створення робочих місць, підтримка підприємництва та розвиток туризму;

4) міжрегіональна співпраця – співпрацюють між собою або з іншими місцевими та регіональними угрупованнями для вирішення спільних проблем, сприяють регіональному розвитку та ефективному управлінню туристичними ресурсами.

Фактично ОТГ відіграють ключову роль у створенні стабільного та зростаючого соціально-економічного середовища, що сприяє підвищенню якості життя мешканців та загальному розвитку території чи регіону.

Закарпатська область є однією з мальовничих територій України, що розташована на заході країни у долині річки Тиса. Географічне положення та природні умови визначають її унікальність та важливе значення для розвитку туризму. Закарпаття, як його часто називають, займає площу 12,8 тис. км², територія відповідно до адміністративно-територіального устрою (2020 р.) поділена на 6 районів і 64 об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ). Цей поділ є частиною загальної реформи, спрямованої на покращення управління на місцевому рівні та забезпечення ефективнішого розвитку регіонів.

Відповідно до Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років Закарпатською обласною радою визначено пріоритетні напрямки розвитку області, а саме: 1) розвиток людини та підвищення соціальних стандартів життя; 2) формування конкурентоспроможної та життєздатної економіки; 3) поглиблення транскордонної та єврорегіональної співпраці; 4) розвиток туризму та курортно-рекреаційної

сфери та забезпечення просторової гармонії та охорони довкілля [10].

У реалізації даних завдань важливу роль відіграють ОТГ, які самостійно визначають головні напрями свого розвитку. Полянська територіальна громада входить до складу Мукачівського району, що включає території Великолучківської сільської, Верхньокоропецької сільської, Воловецької селищної, Горондівської сільської, Жденіївської селищної, Івановецької сільської, Кольчинської селищної, Мукачівської міської, Неліпинської сільської, Нижньоворітської сільської, Полянської сільської, Свалявської міської, Чинадіївської селищної територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України, з адміністративним центром у місті Мукачево, де проживає 86 000 осіб. Як бачимо, до складу Полянської ОТГ входять 13 населених пунктів. Загальна площа території становить 24 219,5 га, а кількість мешканців на 2023 рік – 13 595 осіб. Щодо вікової структури населення, то 3278 осіб становлять діти та підлітки віком від 0 до 18 років, 2109 осіб – молодь від 18 до 35 років, 2301 особа – дорослі віком від 36 до 55 років, і 2083 особи – особи старше 55 років. Переважна частина населення – жінки, а після російсько-української війни ця кількість може значно зростати. Територія Полянської ОТГ, що вирізняється переважно передгірським та гірським рельєфом і складається з сільських поселень, володіє великим природно-ресурсним та історико-культурним потенціалом. Ці особливості є визначальними для розвитку туризму в цьому регіоні (табл. 1) [9].

Дана громада має значні природні ресурси, які роблять її привабливою для розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Ось кілька основних аспектів та можливих переваг для цієї громади:

1) природні ресурси – наявність підземних вод, включаючи мінеральні води з понад 100 родовищ, створює чудову базу для розвитку курортів і спа-комплексів;

2) екологічні умови – вільхові та букові ліси, чагарники, а також вологі буково-смерекові ліси сприяють формуванню чистого і здорового екологічного середовища. Такі ландшафти позитивно впливають на фізичний і психічний стан відпочивальників;

3) гірський рельєф – пологосхилі низькогірні хребти з висотами до 1000 метрів надають можливості для різноманітних активностей, таких як піші походи, гірський велосипедний туризм, а також зимові види спорту тощо;

4) лікувально-оздоровчий туризм – поєднання мінеральних вод і екологічно чистих лісів створює ідеальні умови для розвитку санаторно-курортного туризму. Це може включати лікування і профілактику захворювань, відновлення фізичних сил, а також загальне оздоровлення, що особливо актуально в час війни;

5) круглорічний режим – можливість розвивати туризм протягом всього року забезпечує стабільний потік туристів і сприяє економічному розвитку громади.

В межах території дослідження розташовані санаторії, які мають репутацію далеко за межами України, серед них: «Поляна», «Сонячне Закарпаття», «Кришталеве джерело», «Квітка полонини», Закарпатський оздоровчий комплекс «Сонячний» та ряд інших, що працюють на базі мінеральних джерел типу «Боржомі», а також заводу з розливу мінеральної води «Поляна Квасова».

Важливо, щоб громада активно використовувала свої природні та історико-культурні ресурси, забезпечуючи при цьому їх збереження і раціональне використання. Це включає в себе розвиток інфраструктури для туристів, впровадження екологічних практик, а також забезпечення високої якості сервісу, що відповідатиме потребам різних категорій відпочивальників.

На початок січня 2024 року бюджет громади склав 126 млн грн, значна частина якого надходить від розвитку туризму, що видно з даних про туристичний збір. Згідно з інформацією Управління туризму та курортів Закарпатської ОВА, найбільші надходження від туристичного збору були у Полянській територіальній громаді – 3,5 мільйона гривень, що складає 24% від загальної суми. Друге місце займає Ужгородська громада з 1,8 мільйона гривень (12%), а третє – Баранинська громада з 1,6 мільйона гривень (11%) (рис. 1).

Згідно з даними Фонду «Регіональний центр економічних досліджень та підтримки бізнесу», Полянська ОТГ займає п'яте місце серед 20 кращих громад Закарпатської області, поступаючись лише Перечинській, Мукачівській, Тячівській та Хустській громадам.

Основою Стратегії сталого розвитку Полянської ОТГ є туризм та рекреація. Тому важливо максимально ефективно та водночас дбайливо використовувати природні та історико-культурні ресурси громади. Керівництво громади активно шукає міжнародних партнерів для фінансової підтримки перспективних проєктів.

Таблиця 1

Туристичний потенціал Полянської ОТГ

№	Склад Полянської ОТГ	Природно-ресурсний потенціал	Історико-культурний потенціал	Видатні особистості
1	2	3	4	5
1.	с. Голубине	- річка Пиня - лісові масиви - дуб «Федора Яцькового» (релікт – 450 років) - Чеканикова цілюща криниця	- єврейський цвинтар - крипта Бертолана (родинний могильник) - храм Успіння Богородиці (1824, 1837)	- Григорій Жаткович – перший губернатор Підкарпатської Русі
2.	с. Оленьово	-потік Ростока - лісові масиви - флішеві відклади з вмістом кальциту - ртутне родовище «Кам'яний кар'єр» - малодосліджені мінеральні джерела	- храм Преображення Господнього (1923)	-
3.	с. Павлово	- р. Велика Пиня - Павлівське джерело - лісові масиви - старовинні купелі в урочищі Квасок	- храм XIX ст.	- Мартін Грінфільд – американський кравець - Юрій Каналаш – співак та автор пісень
4.	с. Пасіка	- лівий берег річки Латориця - мінеральний гейзер - «Скеля кохання»	- храм св. арх. Михайла (1804)	- Григорій Таркович – перший єпископ створеної в 1816 році Пряшівської греко-католицької єпархії - Михайло Грицак – український скульптор
5.	с. Плоске	- р. Велика Пиня - мінеральні джерела - заболочена місцевість	- храм Покрови Пресвятої Богородиці (XVIII ст.) - храм Покрови пр. Богородиці (1928)	Олександр Митрак – письменник, етнограф, фольклорист
6.	с. Плоский Потік	- мінеральні джерела - місця масового цвітінні першоцвітів		
7.	с. Поляна	- р. Пиня - потічки: Луг та Глибокий - лісові масиви - г. Крехая - г. Кичера - масив Синяк - 2-і гірськолижні траси: Ведмежа та Катерина	- храм св. арх. Михаїла (1843) - церква Християн Євангельської Віри - церква св. Петра і Павла (Уклин) - кам'яні хрести IXст.	Іван Русин – український філософ Анатолій Райчинець – заступник генерального секретаря Українського Біблійного Товариства Сергій Уліганинець – відомий український географ
8.	с. Родникова Гута	- гірський потічок Шипіт - лісові масиви	- храм Вознесіння Господнього (1946) - пам'ятник односельцям – добровольцям часів II Світової війни - старий склозавод	

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5
9.	с. Родниківка	- р. Пиня - лісові масиви	- храм св. арх. Михайла (1742)	Іван Богдан – військово-службовець ЗСУ, загинув на російсько-українській війні у 2023 році
10.	с. Солочин	- річка Пиня - гірський потік Тесанек - г. Крехая - г. Тесанек - парк – фонтанів - джерело мінеральної води «Вовків квас» - лісові заказники місцевого значення «Тополина» і «Тесаник» - гірськолижні витяги	- храм Свято-Троїцький - стара церква (1868) - міні скульптура принцу Рудольфу Габсбургу	Омелян Михайленко – член-кореспондент Академії Медичних Наук України Василь Кобулей – чехословацький військовий, полковник
11.	с. Сусково	- лівий берег р. Латориця - потік Клинівка - потік Сусково - горбиста місцевість	храм св. Миколи Чудотворця (1880) скельні печери пфд Банею каменоломня Мермемитайн	Іван Сільвак – письменник-просвітитель
12.	с. Уклин	- річка Мала Пиня - перевал Уклин - Ждимирський заказник місцевого значення	дерев'яна церква св. Петра і Павла XVIII ст.	
13.	с. Яківське	- лівий берег р. Велика Пиня - лісові масиви - мінеральне джерело	Церква св. Петра і Павла	

Джерело: складено автором

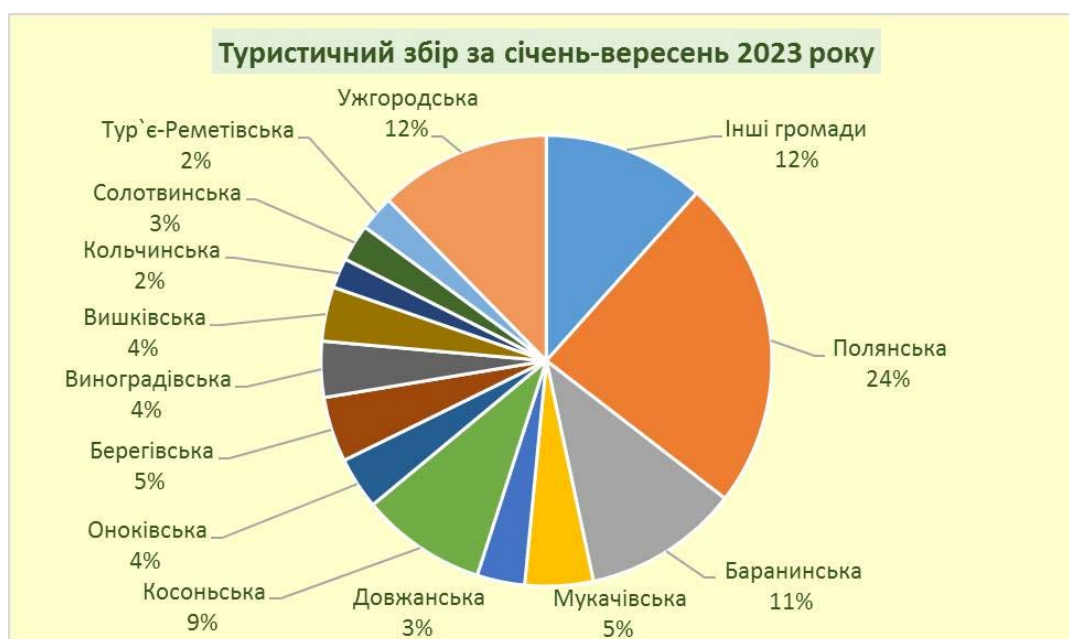

Рис. 1. Туристичний збір ОТГ Закарпатської області [7]

Словаччина (м. Вельке Капушани), Словенія (м. Пуцонці) та Чехія (м. Тельч) беруть участь у міжнародному проєкті USAID «Говерла», який розпочався у 2021 році і буде завершено у 2027 році з бюджетом 150 млн доларів. Також є грантовий проєкт з бюджетом 500 тисяч євро, спільно з словацьким селом Любиця з Пряшівського краю та містом Міхаловце в межах програми «Ліси і села XXI століття».

Ще один унікальний проєкт – створення екосферного інноваційно-культурного етнопарку «Родниковий край». Основою етнокультурного ядра стане абсолютно енергетично автономне екоетнопоселення «Родникова Гута», розташоване на місці старого села. Інноваційне ядро включатиме екосферний біоіндустріальний парк площею понад 50 гектарів, розташований на полонині Великий Віжень на висоті більше 1150 метрів. У цьому парку планується використання сучасних смарт-технологій, зокрема у сфері енергетики та агроєкології. Серед запланованих об'єктів – геліотеплиці для вирощування овочів, біотехнологічний комплекс, підприємство з переробки екологічно чистих місцевих продуктів, сучасне безвідходне деревообробне виробництво та інші інноваційні проєкти. Цей проєкт вартістю сотні мільйонів євро, аналогів якому в Україні поки що немає, вже викликав зацікавленість швейцарських партнерів. Часткова реалізація цього проєкту стане значним стимулом для розвитку Полянської ОТГ і може слугувати переконливим прикладом для тих, хто ще сумнівається в доцільності об'єднання в громаду [11].

Окрім лікувально-оздоровчого туризму, Полянська ОТГ також має всі необхідні умови для успішного розвитку спортивного туризму завдяки своїм природним ресурсам та інфраструктурі. Ось кілька порад, як максимально використати потенціал у цій сфері:

1) *інфраструктура для гірськолижного туризму* – це створення або модернізація підйомників і трас різного рівня складності, щоб задовольнити потреби як початківців, так і досвідчених лижників; надання послуг з оренди лижного спорядження для підвищення

зручності туристів; технічне обслуговування обладнання для забезпечення високого рівня безпеки та комфорту;

2) *розвиток велосипедного туризму* – розробка та маркування велосипедних маршрути різної складності, включаючи як легкі, так і технічно складні траси; створення пунктів прокату велосипедів з можливістю ремонту техніки; облаштування інформаційних стендів з картою маршрутів та рекомендаціями, щоб туристи могли легко орієнтуватися;

3) *маркетинг та промоція* – запуск рекламної кампанії на платформах соціальних медіа, в туристичних виданнях і на сайтах для привернення уваги до нових можливостей; презентація Полянської громади на туристичних виставках і заходах для залучення нових туристів;

4) *екологічний підхід* – впровадження практик сталого розвитку, які допоможуть зберегти природні ресурси і екологічний баланс; проведення кампаній по підвищенню обізнаності про важливість захисту навколишнього середовища серед туристів і місцевих жителів;

5) *залучення партнерів* – співпраця з туроператорами, які спеціалізуються на спортивному туризмі для розширення пропозицій та залучення нових клієнтів; та місцевими бізнесами для розвитку комплексної інфраструктури, яка включає їдальні, магазини, центри відпочинку тощо.

Висновки. Туристична привабливість Полянської територіальної громади Закарпатської області полягає в ряді унікальних чинників і особливостей, які роблять її привабливим напрямком для туристів з різних куточків України та світу, а саме: природні ресурси та ландшафти, лікувально-оздоровчі можливості, культурно-історичний потенціал, розвинена інфраструктура для активного відпочинку, прогресивні маркетингові стратегії та промоція, екологічний підхід до розвитку туризму, доступність та гостинність. Завдяки цим перевагам, Полянська територіальна громада має потенціал стати одним з провідних туристичних напрямків в Україні, приваблюючи відвідувачів завдяки своїй природній красі, культурним багатствам і належному рівню обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Альбещенко О. С. Тенденції розвитку об'єднаних територіальних громад – як туристичної детінації. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2021. № 29. С. 6–10.
- Буднікевич І. М., Гавриш І. І., Крупенна І. А. Інструменти підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_2_18 (дата звернення: 17.07.2024)

3. Габчак Н., Білак О. Туризм країн Карпатського євро регіону : навч. посібник. Ужгород : Видавництво ТОВ «РІК-У». 2023. 248 с.
4. Лепіш Н. Я., Павлович-Сенета Я. П. Територіальні громади в умовах воєнного стану в Україні: адміністративно правове забезпечення та особливості функціонування. *Електронне наукове видання* : «Аналітико-порівняльне правознавство». DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.38> (дата звернення: 29.07.2024)
5. Мішина Н. В. Територіальні громади та об'єднані територіальні громади в Україні. *Наукові праці НУ ОЮА*. Одеса. 2019. С.75–80. DOI: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v24i0.637>
6. Олексюк В. П. Територіальні громади як суб'єкт адміністративних правовідносин дис...докт. філософії : 081. Київ. 2023. 169 с.
7. Офіційний сайт Управління туризму та курортів Закарпатської ОВА. URL: <https://zaktour.gov.ua/> (дата звернення: 17.07.2024)
8. Паньків Н. Є. Соціально-екологічний підхід до розроблення стратегії сталого розвитку туризму територіальних громад. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. № 30 (3). С. 71–76.
9. Паспорт громади. Основні показники розвитку Полянської сільської ради. URL: <https://polyanska-gromada.gov.ua/pasport-gromadi-02-14-17-04-05-2017/> (дата звернення: 15.07.2024)
10. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років. URL: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/201001-1840p.pdf> (дата звернення: 22.07.2024)
11. Стратегія розвитку Полянської сільської територіальної громади до 2027 року. URL: <https://auc.org.ua/uspiky/polyanska-gromada-stvoryuye-strategiyu-stalogo-rozvytku> (дата звернення: 22.07.2024)

REFERENCES:

1. Albeshchenko O. S. (2021) Tendentsii rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad – yak turystychnoi detynatsii [Trends in the development of united territorial communities – as a tourist destination]. *Elektronne naukove fakrove vydannia ekonomichnykh nauk «Modern Economics»*, vol. 29, pp. 6–10.
2. Budnikevych I. M., Havrysh I. I., Krupenna I. A. (2018) Instrumenty pidvyshchennia pryvablyvosti turystychno-rekreasiinoho kompleksu rehionu [Tools for increasing the attractiveness of the tourist and recreational complex of the region.]. *Efektivna ekonomika*, vol. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_2_18 (accessed July 17.2024)
3. Habchak N., Bilak O. (2023) Turyzm krain Karpatskoho yevrorehionu : navch. posibnyk [Tourism of the countries of the Carpathian Euroregion: education. manual]. Uzhhorod : Vydavnytstvo TOV «RIK-U». 248 p. (in Ukrainian)
4. Lepish N. Ia., Pavlovych-Seneta Ya. P. (2022) Terytorialni hromady v umovakh voiennoho stanu v Ukraini: administratyvno pravove zabezpechennia ta osoblyvosti funktsionuvannia [Territorial communities in the conditions of martial law in Ukraine: administrative legal provision and peculiarities of functioning]. *Elektronne naukove vydannia: «Analityko-porivnialne pravoznavstvo»*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.38> (accessed July 29.2024)
5. Mishyna N. V. (2019) Terytorialni hromady ta obiednani terytorialni hromady v Ukraini [Territorial communities and united territorial communities in Ukraine]. *Naukovi pratsi NU OluA*. Odesa. pp. 75–80. DOI: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v24i0.637>
6. Oleksiuk V. P. (2023) Terytorialni hromady yak subiekt administratyvnykh pravovidnosyn [Territorial communities as a subject of administrative legal relations]. (dys...dokt. filosofii) : 081. Kyiv. 169 p. (in Ukrainian)
7. Ofitsiynyi sait Upravlinnia turyzmu ta kurortiv Zakarpatskoi OVA [The official website of the Department of Tourism and Resorts of Zakarpattia Oblast]. Available at: <https://zaktour.gov.ua/> (accessed July 17.2024)
8. Pankiv N. Ye. (2020) Sotsialno-ekolohichnyi pidkhid do rozroblennia stratehii staloho rozvytku turyzmu terytorialnykh hromad [Socio-ecological approach to the development of a strategy for the sustainable development of tourism in territorial communities]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 30 (3), pp. 71–76.
9. Pasport hromady. Osnovni pokaznyky rozvytku Polianskoi silskoi rady [The main indicators of the development of the Polyana village council]. Available at: <https://polyanska-gromada.gov.ua/pasport-gromadi-02-14-17-04-05-2017/> (accessed July 15.2024)
10. Rehionalna stratehiia rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period 2021-2027 rokiv
11. Regional development strategy of the Transcarpathian region for the period 2021–2027. Available at: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/> (accessed July 22.2024)
12. Stratehiia rozvytku Polianskoi silskoi terytorialnoi hromady do 2027 roku [Development strategy of Poliansk rural territorial community until 2027]. Available at: <https://auc.org.ua/uspiky/polyanska-gromada-stvoryuye-strategiyu-stalogo-rozvytku> (accessed July 22.2024)